

NIBIO
NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

NOTAT

Til: Stortinget v / Næringskomiteen
Fra: Forskningsdirektør Per Stålnacke
Dato: 10.02.2025
Saksnr.: 22/00782

Høringsuttalelse til Stortinget, til behandling av Meld. St. 8 (2024-2025) Dyrevelferd i næringskomiteen

NIBIO har gjennom innspill til Landbruks- og matdepartementet i 2022 - 2024 bidratt til deres arbeid med stortingsmelding om dyrevelferd.

[Meld. St. 8 \(2024-2025\)](#) ble fremmet i statsråd 20. desember 2024, og tildelt næringskomiteen 7. januar 2025.

Næringskomiteen åpnet for høring i saken, med frist for skriftlige innspill innen 10. februar kl. 23.59. Alle innspill, uavhengig av deltakelse i muntlig høringen, blir formidlet komiteens medlemmer og deres rådgivere. Skriftlige innspill er offentlige og vil bli publisert på Stortinget.no.

NIBIOs skriftlige innspill er gitt i Stortingets digitale løsning. Dette notatet gjengir innspillet slik det er levert.

Om regulert hundeavl, dispensasjon for miljøbur, samt foretaks- og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Etter NIBIO sine tidligere innspill til Landbruks- og matdepartementets høringer om dyrevelferdsmeldingen, ønsker NIBIO å kommentere på ytterligere to tema, knyttet til bevaring av husdyrgenetiske ressurser, som vi ser det som spesielt viktig å belyse. Disse to temaene er innspill til arbeidet med å forskriftsregulere hundeavlen og en redegjørelse om hvorfor den nasjonale genbanken for verpehøns på Hvam videregående skole har behov for varig dispensasjon fra forbud mot å ha høns i innredede miljøbur. Innspill om genressurser er koordinert av seniorrådgiver Nina Svartedal i Norsk Genressurssenter.

NIBIO

Forskriftsregulering av hundeavl i Norge

Norsk genressurssenter ved NIBIO ser det som et godt forslag å forskriftsregulere hundeavlen i Norge.

Bevaring av genetisk mangfold må være et bærende element i norsk hundeavl

Forskriftsregulering av hundeavl bør ha som mål å sikre at det praktiseres bærekraftig avl i alle hunderaser. Betydningen av bærekraftig avl i husdyrpopulasjoner reflekteres i Forordning (EU) 2016/10121 «dyreavlsforordningen» der det står at avl av dyr bør blant annet bidra til å bevare dyregenetiske ressurser og vern av biologisk mangfold. Videre sier forordningen at avlsprogrammer for raser som er truet av utryddelse bør ha levedyktige avlsprogram for å bevare rasene og det genetiske mangfoldet innen og mellom raser. Dyreavlsforordningen gjelder for produksjonsdyr, men bør også være retningsgivende for hundeavl.

Veterinærmedisinske undersøkelser av avlsdyr er ikke tilstrekkelig for å sikre bærekraftig avl

Bærekraftig avl som sikrer bevaring av rasenes genetiske mangfold, betyr i praksis at flest mulig dyr brukes i avl og at nære slektskapsparinger må unngås. Dette er ikke spesifikt nevnt i dyrevelferdsmeldingen, der er det bare nevnt at strengere krav til avl blant annet vil innebære behov for økt bruk av veterinærmedisinske undersøkelser av avlsdyr. Dette siste er riktignok et relevant aspekt, men tiltaket alene er ikke nok for å sikre rasenes genetiske mangfold og dermed livskraft.

Forslag om fagutvalg for kvalitetssikring av hundeavlen

Ved å forskriftsregulere hundeavlen vil det kunne bli behov for en uavhengig faginstans for å godkjenne hunderasenes avlsprogram. Norsk genressurssenter foreslår å se hen til hvordan avl på de nasjonale hesterasene de siste ti årene har fått en kvalitetssikring som fungerer godt. Det er opprettet et Fagutvalg for de nasjonale hesterasene med medlemmer fra institusjoner som har spesialkompetanse på kvantitativ genetikk og bærekraftig avl i små populasjoner, dvs NMBU og NIBIO, samt representanter fra hver av de nasjonale rasenes avlsråd. Siden minimering av innavlsøkning er en utfordring for de fleste heste- og hunderasene, er det av stor verdi for avlsrådene å få tilgang til slik spesialkompetanse gjennom samarbeidet i et fagutvalg. Fagutvalg har vært en suksess for de nasjonale hesterasene og bør også vurderes for hundeavl.

Forslag til finansiering av et fagutvalg

Regjeringen foreslår i dyrevelferdsmeldingen å innføre krav om obligatorisk ID-merking og registrering av hunder. Gjennom en slik obligatorisk ID-merking bør det være mulig å pålegge registrene å kreve inn et beløp til dekning av de kostnader som ordningen med et fagutvalg vil medføre.

NIBIO

Genbanken for verpehøns på Hvam vgs må ha kontroll på avl og stammeoppsett

Genbanken for verpehøns på Hvam vgs er unik i sitt slag i Norge og har i 50 år sikret nasjonale genetiske ressurser for verpehøns.

Det er vanskelig å se for seg hvordan Genbanken kan fortsette med sikring av sine tolv bevaringsverdige raser/linjer dersom det blir krav om at dyra skal holdes i et driftssystem med frittgående dyr.

Genbankens samfunnsoppdrag

I Strategiplan for Genbank for verpehøns 2018-2027 er Genbankens samfunnsoppdrag beskrevet slik:

1. Sikre genetikken i verpehønslinjene som forsynte det norske hønseeggmarkedet fram til 1995.
2. Bidra til god helsestatus i norsk fjørfeproduksjon ved salg av smittefritt dyremateriale til hobbyfjørfefamiljøet og mindre eggprodusenter.
3. Levere dyremateriale til forskningsprosjekter.

I tillegg til å sikre genetisk materiale av nasjonal verdi, bidrar altså Genbanken også til den gode helsestatusen i norsk fjørfeproduksjon gjennom sitt til dels omfattende salg av smittefritt dyremateriale til hobbyfjørfefamiljøet.

Hva som sikres på Genbanken og hvorfor den har levende dyr

Genbanken sikrer tolv raser og linjer av verpehøns; de fem norske produksjonslinjene av verpehøns fra 1994, den eneste norske hønserasen jærhøns, fem hønseraser med historisk verdi for norsk fjørfeavl og den islandske landhøna.

De fleste genbanker for ulike dyrearter består av sæd som er frosset ned på flytende nitrogen, cryokonservering. Cryokonservering av hanesæd har vist seg å være vanskelig og teknikken er fortsatt ikke godt nok utviklet til at det er aktuelt å erstatte dagens genbank av levende dyr med en cryogenbank.

Slektskapskontroll en forutsetning for forsvarlig drift av Genbanken

En genbank må ha full kontroll på slektskapsutviklingen og i Genbanken består hver rase og linje av mellom 23 og 29 familier. Familiene utveksler hanndyr i et fastsatt rotasjonssystem som sikrer at innavlsutviklingen holder seg på et faglig forsvarlig nivå. Hver familie består av fem-sju høner og en hane. Hver vår fornyes alt avlsmaterialet i en reproduksjon der årets kyllinger erstatter sine foreldre. Siden 2002 har hver familie hatt hvert sitt innredede miljøbur. Ved den årlige klekkingen av de nye generasjonene, blir de daggamle kyllingene individmerket, slik at komplett slektskapsoversikt er sikret.

Eventuell drift av Genbanken i et driftssystem med frittgående dyr

NIBIO

Det er vanskelig å se for seg hvordan Genbanken kan fortsette med sikring av sine tolv raser/linjer dersom det blir krav om at dyra skal holdes i et driftssystem med frittgående dyr.

En løsning i et driftssystem med frittgående dyr, kan f.eks. være at større grupper med høner og haner fra hver rase/linje går sammen. Da vil en kunne få befruktede egg, men hvem som er mor og far til hver nyklekte kylling vil måtte bestemmes ved blodprøve. Det er tvilsomt om det vil være en jevn fordeling av fedrene til kyllingene da en kan forvente at noen haner vil være mer aktive enn andre. Ulik størrelse på avkomsgruppene i en populasjon vil øke innavlsutviklingen i populasjonen og det vil redusere kvaliteten på bevaringsarbeidet.

Styring og kontroll av slektskapsutviklingen i hver av rasene/linjene gjøres i dag ved stambokføring av enkeltindivider når de står i familiebur. Vi kan imidlertid ikke se at slektskapsutviklingen skal kunne kontrolleres og styres i et driftssystem med frittgående dyr, selv ved bruk av blodprøvetaking og genetiske markører.

En eventuell omlegging av dagens driftssystem på Genbanken vil sannsynligvis kreve betydelige ressurser og gi helt andre krav til driftssystemet. En slik omlegging vil sannsynligvis føre til nedleggelse av Genbanken.

Mattilsynets tilsynsrapport fra 2024 viser at oppstillingskravene er oppfylt, flere med god margin

I 2022 fikk Genbanken installert nye innredde familiebur (Victorsson sine Trivselsbur) som er spesialtilpasset behovene til Genbanken, blant annet med ekstra høyde i burene slik at hanene skal ha god plass til å utføre paring.

Mattilsynets rapport, etter tilsyn på Genbanken den 12. september 2024, dokumenterer at kravene til elementene som skal sikre godt miljø i buret, slik som areal, vagleplass, redeplass, sandbad, fôrplass, drikkeplass og klosliper er oppfylt. For flere av miljøelementene oppgir tilsynsrapporten at genbankens innredde bur har mål som er større enn minstekravene iht. dagens dyrehelseforskrift. For eksempel er kravet til burareal per høne 850 cm², mens det i Genbanken er 960 - 1 344 cm², avhengig av om det er sju eller fem høner i familien.

Varig dispensasjon fra forbud mot hold av høns i innredede miljøbur

Dyrevelferden i Genbankens innredde familiebur er godt ivaretatt. Familieburene er en forutsetning for videre drift av Genbanken. Dersom utfasingen av innredede miljøbur også vil gjelde Genbanken for verpehøns, vil det etter vår vurdering være umulig å opprettholde gjeldende oversikt over slektskapet og Genbanken vil da ikke ha noen verdi. Da Genbanken er unik i sitt slag i Norge vil ikke et unntak fra et burforbud medføre behov for å innvilge tilsvarende unntak for andre genbanker.

Norsk genressurssenter ved NIBIO ber derfor om et varig unntak for Genbanken for verpehøns, fra et forbud mot hold av verpehøns i innredde miljø- eller familiebur.

NIBIO

Oppdaterte kostnader for ulike dyrevelferdstiltak

NIBIO vil avslutningsvis vise til vår rapport 7/2025 Utredning til dyrevelferdsmelding - Kostnader ved ulike dyrevelferdstiltak for svin, fjørfe og småfe, av 13.01.2025, dvs etter at meldingen ble fremmet i statsråd.

NIBIO har på oppdrag fra LMD utredet effekter og kostnader av et utvalg dyrevelferdstiltak. Utredningen har hatt som hovedformål å se på foretaksøkonomiske konsekvenser av nye krav for gris, fjørfe og småfe, og sekundært overordnede vurderinger av de samfunnsøkonomiske konsekvensene av kravene, slik som effekter på dyrevelferd og på måloppnåelse i landbrukspolitikken. Arbeidet har vært utfordrende, da det er mange scenarioer involvert, utgangspunktet for dagens produsenter varierer mye, slik at tilpasning til nye krav vil kunne løses på mange måter. Beregningene som er gjort hviler på rekke forutsetninger og forenklinger. Både de foretaksøkonomiske og de samfunnsøkonomiske utregningene må sees i lys av dette, og bør derfor tolkes med forsiktighet. Å beregne de samfunnsøkonomiske konsekvensene er spesielt krevende, da det ikke finnes gode nok datagrunnlag for å slå fast hvordan dagens produsenter vil løse nye krav innenfor en rekke av mulige tilpasninger. Det er likevel gjort en beregning av de samfunnsøkonomiske konsekvensene, men denne må sees på som en teoretisk beregning som spenner opp et mulig utfallsrom.

Mvh NIBIO

Forskningsdirektør Per Stålnacke